

## Film-Klub (1939–1956)

Na počátku byla touha a potřeba založit zájmový spolek „filmařů“, klub, kde by se pěstovala společenská setkání všeho druhu, kde by členové měli možnost navazovat nové kontakty v rámci své profese i napříč hranicemi a kde by se jim též dostalo kulturního vyžití.

Toto přání mnohých zaměstnanců filmového průmyslu se podařilo zrealizovat v květnu roku 1943, konkrétně 8. května, kdy generální velitel neuniformované protektorátní policie (Der Generalkommandant der nichtuniformierten Protektoratspolizei) dr. Weinmann schválil stanovy spolku, německy zvaného *Film-Klub, Gefolgschaftsheim der Filmschaffenden in Böhmen und Mähren*, českým názvem *Film-klub, domov filmových pracovníků v Čechách a na Moravě*. Nedlouho poté, dne 12. května téhož roku, přijalo zprávu o založení Film-Klubu spolu se stanovami policejní ředitelství v Praze. Nově vzniklý spolek byl zapsán do spolkového katastru.<sup>1)</sup>

Účelem spolku dle schválených stanov bylo „podporovati filmový obor v Čechách a na Moravě; podporovati vztahy mezi filmovými tvůrčími pracovníky různých odvětví filmové tvorby; hájiti sociální zájmy filmových tvůrčích pracovníků a podporovati zařízení, která slouží k podpoře filmového oboru“. Členství bylo několika typů: řádným členem mohla být jakákoliv osoba (fyzická i právní) činná ve filmovém oboru, mimořádným členem osoba činná v oboru příbuzném filmovému, zakládajícím členem ten, kdo jednou pro-

vždy zaplatil členský příspěvek určený předsedou a splňoval předpoklady řádného člena, a čestným členem významná osobnost se zásluhami o film. Mezi mimořádné členy byli přijati i mnozí umělci cizí národnosti (především říšské), kteří natáčeli na území protektorátu. Od typu členství se pak odvíjela výše členských příspěvků, které tvořily spolu s dary jediné hospodářské prostředky spolku. Jako zakládající členové byly přijaty nejvýznamnější filmové společnosti působící na území protektorátu — Prag-Film, Bavaria, Lucernafilm, Nationalfilm, Wien-Film, Terra-Film a Ufa-Film — jejichž jednorázové členské příspěvky ve výši minimálně 20 000 korun byly hlavním zdrojem spolkového rozpočtu. V případě zrušení spolku (z rozhodnutí předsedy či nařízením úřadu) mělo jeho jmění připadnout Českomoravskému filmovému ústředí. Spolkovými orgány pak podle stanov byli předseda, jenž byl jmenován vždy jen na jeden rok vedoucím oddělení Kulturpolitik u Německého státního ministra v Čechách a na Moravě, místopředseda a valná hromada. Předsedou Film-Klubu byl po celou dobu jeho existence jeho zakladatel Ing. Anton Zankl. Místopředsedou byl nejprve ustanoven člen Národního divadla Rudolf Deyl, ale již 18. října 1943 jej ve funkci vystřídal jeden z dosavadních jednatelů Jan Sviták. Vzhledem k tomu, že vedení spolku bylo silně proněmecké, plnil Film-Klub nenásilnou formou i funkci dohledu nad českými filmovými pracovníky.<sup>2)</sup>

1) Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHMP), fond Magistrát hlavního města Prahy II. (dále jen f. MHMP II.), odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 1006, spis sign. XXII/2981, bez foliace.

2) Národní filmový archiv (dále jen NFA), fond Film-Klub (dále jen f. Film-Klub), k. 1, inv. č. 2, fol. 1–2; inv. č. 3, fol. 1–2, 4, 7, 10.

Klubovní místnosti se po celou dobu fungování spolku nacházely v paláci Lucerna ve Vodičkově ulici čp. 36 v Praze. Dochovaný účet svědčí o vynaložení 618 834 korun na adaptační práce a zařízení místností včetně zásob vína a lihovin. Další vybavení včetně obrazů a koberců bylo vypůjčeno z Rudolfinu. V Rudolfinu byly též uschovány již zmíněné zásoby alkoholických nápojů. Společenská setkání filmových pracovníků se konala ve vskutku reprezentačních prostorách.<sup>3)</sup>

První otevírací den v prostorách Film-Klubu proběhl již 1. května roku 1943. Dochovaná návštěvní kniha přináší svědectví o přítomnosti mnoha osob zvučných jmen, příležitostně i v doprovodu jejich drahých poloviček.<sup>4)</sup> Být členem Film-Klubu bylo přáním mnohých, přihlášek v počátcích spolku bylo podáno nespočet a členská základna se rychle rozrůstala. Bez prokázání se členskou legitimací nebyl nikdo do prostor klubu vpuštěn, výjimku mohl udělit pouze předseda vyhotovením propouštěcího listu.<sup>5)</sup>

Po důležitém kroku schválení stanov 8. května 1943 bylo přistoupeno k svolání ustavující valné hromady v klubových prostorách na 1. listopadu téhož roku.<sup>6)</sup> Z dochovaných písemností spolku není možné zjistit, zda se ustavující valná hromada opravdu konala, jisté však je, že oznámení o svém ustavení spolek pražskému policejnímu ředitelství nedoručil, tudíž ani nikdy nenabyl právní existence.<sup>7)</sup> Nadále však působil jako společensko-politický organizátor setkávání. Kromě každodenních společenských setkání spolek nabízel i další kulturní vyžití. Konaly se zde recepce při příležitosti otevírání divadel, koncertů a filmových premiér, silvestrovské oslavy a společenské večery s hudebním doprovodem. Nastalo byl spolkem zaměstnán jeden houslista a dva klavíristi.<sup>8)</sup>

Konec druhé světové války znamenal i konec Film-Klubu. Již 9. května 1945 byli převzetím a zajištěním majetku spolku Českou národní radou pověřeni dr. František Papoušek a Jindřich Elbl, funkcionáři Národního výboru českých filmových pracovníků. Po právní stránce Film-Klub nikdy neexistoval, ovšem bylo třeba se vypořádat s majetkovými záležitostmi spolku. Situace to nebyla jednoduchá, proto likvidace Film-Klubu dlouho stagnovala. Impuls ke zrychlení likvidace podalo až Českomoravské filmové ústředí v likvidaci, které koncem roku 1946 žádalo ministerstvo informací o převod aktivního zbytkového majetku zrušeného spolku, jak bylo zakotveno ve stanovách Film-Klubu. Ministerstvo následně 29. ledna 1947 jmenovalo likvidátory Film-Klubu Jarolíma Pavelce a Václava Františka Rendlu, bývalého tajemníka spolku.<sup>9)</sup> V březnu téhož roku byl Film-Klub vymazán ze spolkového katastru, avšak jeho majetkoprávní likvidace pokračovala nadále.<sup>10)</sup>

J. Pavelec a V. F. Rendla stáli před nelehkým úkolem vypátrat a získat zpět veškerý majetek Film-Klubu, v čemž byli úspěšní pouze zčásti, neboť Němci část vybavení odvezli a část byla zničena či zcizena během Pražského povstání. Následně probíhal spor o to, komu majetek zrušeného spolku náleží. To bylo hlavní náplní činnosti nových likvidátorů, od 12. února 1949 dr. Karla Myšky a po jeho smrti od 22. června 1950 JUDr. Václava Šefrny, úředníka z úseku Hospodářství a správa Československého státního filmu. Jak dokládají dochované písemnosti ve fondu, ještě roku 1952 nebyla likvidace Film-Klubu dokončena. Absence dalších pramenů je příčinou nejasností ohledně ukončení likvidace.<sup>11)</sup>

Písemnosti z činnosti Film-Klubu, dochované ve fondu o rozsahu dvou kantonů, svědčí přede-

3) NFA, f. Film-Klub, k. 1, inv. č. 3, fol. 1, 10; k. 2, inv. č. 12, fol. 1–17; inv. č. 13, fol. 1–5; inv. č. 21, fol. 11.

4) NFA, f. Film-Klub, k. 1, inv. č. 1; k. 2, inv. č. 15, fol. 1.

5) NFA, f. Film-Klub, k. 1, inv. č. 3, fol. 1, 5–6; inv. č. 4; inv. č. 5; inv. č. 6, fol. 1–5, 7, 16, 19–21, 27, 42, 46.

6) NFA, f. Film-Klub, k. 1, inv. č. 3, fol. 10.

7) AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 1006, spis sign. XXII/2981, bez foliace.

8) NFA, f. Film-Klub, k. 1, inv. č. 3, fol. 2, 12; inv. č. 6, fol. 10, 28, 31; k. 2, inv. č. 18, fol. 37.

9) NFA, f. Film-Klub, k. 2, inv. č. 22, fol. 1, 5–6, 23–25.

10) AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 1006, spis sign. XXII/2981, bez foliace.

11) NFA, f. Film-Klub, k. 2, inv. č. 22, fol. 23–25, 29–30; inv. č. 23, fol. 1–2, 8–12; inv. č. 24, fol. 1–2, 5–6, 8–23; inv. č. 25.

vším o široké členské základně a snaze mnoha filmových pracovníků stát se součástí této do jisté míry vybrané společnosti. Další důležité informace může badatel vyčíst z dochovaného účetního materiálu a protokolů výpovědí některých účastníků setkání a zaměstnanců spolku, sepsaných až po skončení druhé světové války. Jen v menší míře se bohužel dochovaly písemnosti zachycující činnost spolku včetně korespondence. Likvidace a snahy o majetková vyrovnání jsou vcelku podrobně zdokumentovány v písemnostech z let 1945–1952.

Marcela Kalašová